

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Brechiad Niwmococol ar gyfer plant o dan ddwy flwydd oed

Mae'r daflen hon yn dweud wrthyfch am haint
niwmococol a'r brechlyn niwmococol

Beth yw haint niwmococol?

Haint niwmococol yw un o achosion mwyaf cyffredin llid yr ymennydd (haint ar leinin yr ymennydd). Mae hefyd yn achosi haint yn y clustiau (otitis media), niwmonia (haint ar yr ysgyfaint) a rhai afiechydon difrifol eraill. Mae'r brechlyn niwmococol (a adwaenir fel PCV) a roddir i blant yn rhoi amddiffyniad da yn erbyn haint niwmococol. Mae hyd at 60% o blant yn cario bacteria niwmococol yng nghefn eu trwyn a'u gwddf. Maent yn trosglwyddo'r bacteria hwn yn hawdd i eraill drwy besychu, tisian a chysylltiad agos.

Nid yw'r brechlyn hwn yn amddiffyn rhag llid yr ymennydd a achosir gan facteria neu feirysau eraill, ac felly bydd yn dal yn angenrheidiol i chi wybod am yr arwyddion a'r symptomau i edrych amdanynt:

Babanod a Phlant Bach

© Meningitis Now

Beth ddylwn i ei wneud os byddaf yn amau llid yr ymennydd?

Os bydd eich plentyn yn datblygu un neu ragor o'r symptomau a ddisgrifir uchod, gofynnwch am gymorth meddygol ar frys. Os nad ydych chi'n gallu cysylltu â'ch meddyg, neu os ydych chi'n dal i bryderu wedi ichi dderbyn cyngor, dilynwch eich greddf ac ewch â'ch plentyn i adran damweiniau ac argyfwng eich ysbyty agosaf.

Y prawf gwydr

Pwyswch ochr gwydr yfed yn gadarn yn erbyn y frech, fel y medrwch weld os yw'r frech yn pylu ac yn colli lliw dan bwysau.

Os nad yw'n newid lliw ac os yw eich plentyn yn sâl, cysylltwch â'ch meddyg ar unwaith.

Pryd bydd y brechlyn Niwmococol (PCV) yn cael ei gynnig?

Cynigir y brechlyn niwmococol i blant pan fyddant yn 2 a 4 mis oed ac eto pan fyddant yn 12-13 mis oed am amddiffyniad yn y tymor hir.

Sut bydda i'n gwybod ei bod yn bryd i fy mhlentyn gael ei imiwneiddio?

Anfonir apwyntiad i chi ddod â'ch plentyn am ei frechiadau. Mae'r rhan fwyaf o feddygfeydd a chanolfannau iechyd yn rhedeg clinigau brechiadau neu glinigau babanod arbennig.

Beth sy'n digwydd yn yr apwyntiad?

Bydd y nyrs neu'r meddyg yn egluro pam mae angen y brechiadau ac yn ateb eich cwestiynau. Yn achos babanod, rhoddir y brechlyn drwy bigiad yn y glun. Mewn plant dros 12 mis oed rhoddir pigiadau fel rheol yn rhan uchaf y fraich.

Fydd modd rhoi'r brechlyn os bydd fy mhlentyn yn sâl ar ddiwrnod yr apwyntiad?

Os mai salwch bach, heb dwymyn, sydd gan eich plentyn – megis annwyd – dylai gael ei imiwneiddiadau yn ôl yr arfer. Os yw eich plentyn yn sâl ac os oes ganddo dwymyn ar y diwrnod y mae i fod i gael ei imiwneiddio, gohiriwch yr imiwneiddiadau nes y bydd wedi gwella.

A oes unrhyw blant na ddylai gael y brechlyn?

Prin iawn yw'r rhesymau pam na ellir imiwneiddio plant. Ni ddylid rhoi'r brechlyn niwmococol i blant sydd wedi cael adwaith difrifol (bygythiad i fywyd) i ddos flaenorol o'r brechlyn neu unrhyw gynhwysyn yn y brechlyn.

Os oes gan eich plentyn:

- anhwylder y gwaed (er enghraifft, haemoffilia, pan nad yw gwaed y plentyn yn ceulo yn iawn), neu
- os yw wedi cael ffit nad yw'n gysylltiedig â thwymyn

siaradwch â'ch meddyg, nyrs y practis neu'r ymwelydd iechyd cyn i'ch plentyn gael unrhyw imiwneiddiad.

Cafodd fy mabi ei eni'n gynnar. Pryd dylai babanod a gafodd eu geni'n gynnar gael eu himiwneiddio?

Efallai y bydd babanod a gafodd eu geni'n gynnar mewn mwy o berygl o ddal haint. Dylent ddechrau eu brechlynnau ddau fis ar ôl iddynt gael eu geni, waeth pa mor fuan y ganwyd hwy.

Beth os byddaf yn colli'r apwyntiad?

Dylech ganslo apwyntiad ymlaen llaw os na fyddwch yn medru bod yno. Os byddwch yn colli'r apwyntiad neu os bydd rhaid i chi ohirio'r imiwneiddiad, gwnewch apwyntiad newydd cyn gynted ag y bo modd. Os yw eich plentyn dan ddwy flwydd oed, mae modd o hyd rhoi'r brechlyn niwmococol, ond bydd eich plentyn heb amddiffyniad yn hirach.

Cofiwch ei bod hi'n bwysig dal i fyny ar y rhan fwyaf o imiwneiddiadau a gollwyd. Os bydd eich plentyn wedi colli imiwneiddiad ac os yw'n hŷn na'r oed a argymhellir, siaradwch â'ch meddyg teulu, nyrs y practis neu'r ymwelydd iechyd.

A yw'r brechlyn yn achosi unrhyw sgil-ffeithiau?

Mae miliynau lawer o ddosiau o'r brechlyn wedi cael eu defnyddio ac mae ei record diogelwch yn dda iawn. Gall plant weithiau gael coes boenus lle cafodd y pigiad ei roi. Efallai y bydd rhai yn datblygu lwmp bychan lle y cafodd y nodwydd ei rhoi i mewn; mae hyn yn normal ac efallai y bydd yn para am rai wythnosau. Nid oes angen triniaeth ar gyfer hyn. Efallai hefyd y cânt dymheredd uwch (twymyn) dros 37.5°C, hwyrach y byddant yn ymddangos yn aflonydd ac efallai na fydd arnynt eisiau llawer o fwyd.

Os oes gan eich plentyn wres uchel ac os yw'n ymddangos yn sâl, gellir rhoi hylif paracetamol iddo.

Darllenwch y cyfarwyddiadau ar y botel yn ofalus a rhowch y cryfder a'r ddos gywir i'ch plentyn ar gyfer ei oedran.

Os byddwch yn poeni am eich plentyn ar ôl yr imiwneiddiad, dylech siarad â'ch ymwelydd iechyd, eich meddyg neu nyrs y practis neu ffonio Galw Iechyd Cymru ar **0845 4647** neu ymweld â **www.nhsdirect.wales.nhs.uk/**

Mae modd i aelodau o'r cyhoedd roi gwybod am sgil effeithiau tybiedig brechlynnau a meddyginiaethau drwy gynllun y Cerdyn Melyn. Gellir gwneud hyn drwy ymweld â **www.yellowcard.gov.uk** neu drwy ffonio llinell gymorth y Cerdyn Melyn ar **0808 100 3352** (sydd ar gael o ddydd Llun i ddydd Gwener, 10:00-14:00).

Ble gallaf i gael rhagor o wybodaeth?

Gellwch ddod o hyd i fwy o wybodaeth am y brechlynnau a ddefnyddir gan gynnwys cynhwysion brechlyn a'r sgil effeithiau posibl yn www.medicines.org.uk/emc/ drwy roi enw'r brechlyn yn y blwch chwilio ac edrych ar y daflen wybodaeth i gleifion (PIL). Y brechlyn a ddefnyddir ar hyn o bryd yw Prevenar®13.

Mae'r drefn imiwneiddio arferol sy'n dangos i chi pa frechlynnau a gynnigir yng Nghymru ar gael yn www.publichealthwales.org/routine-immunisation-schedule-wales

Os oes gennych chi unrhyw gwestiynau neu os oes arnoch eisiau rhagor o wybodaeth, siaradwch â'ch meddyg neu nyrs neu ffoniwch Galw Iechyd Cymru ar **0845 4647** neu ymwelwch â www.nhsdirect.wales.nhs.uk/

I archebu rhagor o gopiau o'r daflen hon, anfonwch neges e-bost i: hplibrary@wales.nhs.uk neu ffoniwch **08456 064050**.

Cynhyrchir y daflen hon gan:

Is-adran Iechyd Cyhoeddus,
Llywodraeth Cymru a'r Rhaglen Frechu
yn erbyn Clefydau Ataliadwy,
Iechyd Cyhoeddus Cymru.